

Čtrnáctideník o Evropské unii z české perspektivy

V tomto vydání najdete

Švýcarsko „zůstává“ v Evropě

Ekonomika a hranice možností českého předsednictví

Guantánamo kalí vztahy s novým americkým prezidentem

Příloha Evropské volby 2009 - ODS představila své kandidáty

Minianalýzy

Švýcarsko „zůstává“ v Evropě

Katarína Lokšová, Michal Vít

V neděli 8. února se v 26 švýcarských kantonech uskutečnilo lidové hlasování o rozšíření svobodného pohybu osob na nové členské státy EU – Bulharska a Rumunska. 59,6 % všech voličů hlasováním podpořilo volný pohyb občanů EU na území Švýcarska, přičemž jenom čtyři kantony hlasovaly proti.

Důvodů pro toto rozhodnutí je více. Unie a Švýcarsko mezi sebou mají poměrně nezvyklou dohodu, obsahující tzv. gilotinovou klauzuli, která Unii umožňuje zrušit všechny dohody mezi ní a Švýcarskem, včetně těch hospodářských. A to v případě, že Švýcarsko v referendu zamítne volný pohyb osob pro její občany. Právě díky značné závislosti na obchodních vztazích s členy EU se většina Švýcarů rozhodla hlasovat pro. Velká část švýcarské kvalifikované pracovní síly přichází rovněž z Unie. Navzdory tomu se Brusel negativního dopadu referenda obával. V době finanční krize se každé otevírání se cizím pracovníkům stává nepopulárním.

Největší politická strana, pravicově orientovaná SVP (Schweizerische Volkspartei) zahájila poměrně agresivní kampaň proti rozšíření svobodného pohybu pro Bulharsko a Rumunsko. Argumentovala chudobou obou zemí, což povede k přílivu migrantů do už beztak přeplněného Švýcarska. Navzdory kampani, jejíž symbolem byly černé vrány rozdělující si Švýcarsko na kusy, se většina Švýcarů shodla na převažujících kladech vztahů s Uníí. Přesto zůstává společenská situace v zemi značně napjatá.

EU výsledky pochopitelně přivítala. Premiér ČR Mirek Topolánek z pozice předsednictví prohlásil: „Zejména v době, kdy se v EU ozývají hlasy volající po nových formách národního protekcionismu je důležité, že se i nečlenská země rozhodla sdílet jednu ze základních společných svobod.“ Pokrytectví řady členských zemí je však nasnadě – samy své pracovní trhy Rumunům a Bulharům nezpřístupnily.

Ekonomika a hranice možností českého předsednictví

(Ukázka z článku publikovaného na PREDESDNICVI.CZ)

Ivan Kováč

České předsednictví si za své priority zvolilo „3E“, jejichž společným jmenovatelem je jejich aktuálnost a naléhavost. Zejména krizový vývoj v oblasti ekonomiky a energetiky má přímo devastační dopad a ohrožuje nejenom hospodářství EU, ale přímo dopadá i na její obyvatelstvo. Co může v této situaci udělat české předsednictví?

Ekonomická a hospodářská krize, která se naplno rozpoutala na podzim, je tématem zaměstnávajícím každou vládu a členský stát bez výjimky. Tak jako se různí ideologické inklinace jednotlivých evropských vlád, tak se odlišují i jejich „zaručené recepty“ a návrhy na řešení této krize. Levá část politického spektra mluví o mimořádné situaci, ve které je zapotřebí mimořádných sociálních, kompenzačních a stimulačních výdajů. Pravá část se zase ze všech sil snaží, aby výdaje vládních financí, i když zatížené vahou krize, udržela na uzdě a zabránila obrovskému deficitu a nabalování veřejného dluhu. Na čem se však všichni shodnou je fakt, že ortodoxní ekonomický neoliberalismus nemá během krize místo a státní intervence do ekonomiky je absolutně nevyhnutelná.

Bez snahy přiklánět se k jedné či druhé uvedené alternativě je evidentní, že řešení ekonomické a hospodářské krize je především v rukou jednotlivých vlád členských států EU. Společná unijní platforma v podobě Evropského plánu hospodářské obnovy přijatého v prosinci 2008 může v tomto směru poskytnout prostor „jen“ na vymezení základního rámce priorit, případně sloužit jako pomůcka a vodítko pro ekonomické záchranné balíčky vlád. [Pokračování článku](#)

Guantánamo kalí vztahy s novým americkým prezidentem

Karel Ulík

Bezprostředně po nástupu do funkce učinil americký prezident Obama důležité kroky k uzavření kontroverzní věznice na Guantánamu. Ta byla zřízena na počátku roku 2002 v rámci boje proti terorismu. Nevyřešeným problémem zůstává otázka, jak naložit s vězni, kteří nebudou obviněni z žádného trestného činu. Zhruba 60 z nich se nemůže vrátit do svých zemí, neboť by jim hrozila perzekuce. Obama své evropské partnery o přijetí vězňů oficiálně nepožádal, diplomatická jednání o přesunu vězňů do spojeneckých států však započala již za předchozí administrativy.

Reakce EU je rozporuplná. Evropský parlament na počátku února vyzval členské státy, aby případné americké žádosti vyšly vstříc a osobám z Guantánama umožnily pobyt na svém území. Podobně se vyjádřil i předseda Komise Barroso. Koordinovaného postoje, o který usilovala část

Rady, se však zatím zemím EU dosáhnout nepodařilo. Mezi státy, které jsou spíše nakloněny přijetí vězňů se řadí např. Portugalsko, Španělsko, Francie, Itálie, Finsko či Maďarsko. Na konci února se této problematice bude věnovat Rada pro spravedlnost a vnitra, o tři týdny později odjede do Washingtonu vyjednávat o Guantánamu delegace EU v čele s komisařem pro spravedlnost, svobodu a bezpečnost Barrotem a českým ministrem vnitra Langerem. Česká pozice je možná trochu překvapivě zdrženlivá. „Nejdříve bych se zeptal Spojených států, kolik ony přijmou. Oni si je pochytili, tak ať se o ně taky postarají,“ řekl Schwarzenberg v Bruselu. Odpověď ČR na případnou žádost bude prý záviset na konkrétních podmínkách.

Pro vzájemné vztahy je to brzké vystřízlivění z přehnaných očekávání po nástupu Obamy. Žádosti Američanů o pomoc s uzavřením této věznice či navýšením aktivity v Afghánistánu padají na nepříliš úrodnou půdu. Transatlantické vztahy se ale nenarovnají samy a pouze z jednoho břehu oceánu. Pokud chce Evropa podporu USA v přístupu k boji se změnou klimatu, měla by sama vstřícněji přistupovat k otázkám, které jsou důležité pro druhou stranu.

Komentované zprávy

Nejsilnější ekonomika Unie má nového ministra hospodářství

Německý Novým a zároveň nejmladším ministrem na tomto postu se po rezignaci svého předchůdce, který odešel údajně kvůli svému věku, stal ve věku 37 let politik CSU Karl-Theodor zu Guttenberg, svobodný pán. Jmenování tohoto právníka provázely diskuse. Z jeho vlastních řad dokonce zaznělo, že je „dobrým mužem na špatném místě“, a to zejména proto, že se dosud zabýval spíše zahraničně-politickými otázkami. Byl to právě on, kdo navrhl, aby EU Turecku místo členství nabídla „privilegované partnerství“.

Davoské představení tureckého premiéra

Turecká otázka se přitom nedávno znovu připomněla. Výstup tureckého premiéra Erdogana na Světovém ekonomickém fóru v Davosu, ve kterém zaútočil na izraelského prezidenta, sice někteří považují za projev, kterým si chtěl zajistit přízeň voličů, to ale nic nemění na jeho potenciální nebezpečnosti. Podle německého Spiegelu totiž již před ním docházelo k nárůstu antisemitismu v Turecku, které tak navíc riskuje svoji pozici neutrálního zprostředkovatele. Týdeník Economist cituje nejmenovaného evropského diplomata: „Pocit, který (davoský spor) zanechal je ten, že pan Erdogan je nepředvídatelný.“

Rusko: raněný medvěd o sobě dává vědět

Předtím, než vypukla ekonomická krize, byla média plná článků popisujících Rusko jako zemi znovu objevující své sebevědomí, poetičtěji jako medvěd probouzejícího se ze zimního spánku. Jenže se zdá, že tento medvěd si venku nedával moc pozor a nechal se krizí zaskočit. Přestože si Rusko navenek zachovává tvář a tvrdí, že je soběstačné, domácí situace je jiná – rubl ztrácí hodnotu, inflace se pohybuje okolo 13% za rok a situaci nepomáhá ani klesající cena ropy.

Hladové zvíře se vždy chová podrážděně a nevyzpytatelně a ruský medvěd není výjimkou. Ministr zahraničí Sergej Lavrov před pár dny prohlásil, že Česká republika patří do východní Evropy. Český ministr zahraničí Karel Schwarzenberg to později okomentoval: „Jsme samozřejmě ve

střední Evropě. Tvrzení, že jsme ve východní Evropě, vychází z poválečného uspořádání, nikoliv že bychom se tam byli dobrovolně přihlásili.“ Lavrov tím připomínal, že všechny země bývalého Varšavského paktu patřily do východního bloku. Může se zdát, že jde o pouhou bezzubou poznámku, kterou se Rusové snaží připomenout doby dávno minulé. Každá takové reminiscence je však nebezpečná a obdobným výrokům se musíme postavit stejně jako to udělal Schwarzenberg.

Rozhovory na webu PREDSEDNICTVI.CZ

„Žijeme nad poměry. Říkáme to, ale neděláme proti tomu nic. Připadá mi, že všechny vlády krizi podceňují a vycházejí z toho, že by měly víceméně pokračovat dál, pozměnit jen postup do budoucna a nedívat se zpátky, nebo dokonce říct, kde udělaly chybu. Ale já bych se asi zeptal, jestli tahle krize je jenom další malá krize, kterou nějak vyřešíme a půjdeme dál, nebo jestli tohle je krize, která změní západní civilizaci, anebo to dokonce znamená, že jí udělá přítrž? To je hrozná otázka.“

Erik Best, americký novinář, který od roku 1989 působí v České republice, v rozhovoru pro PREDSEDNICTVI.CZ, 10. února 2009. [Celý rozhovor](#)

„Ačkoli si Karla Schwarzenberga velmi vážím, některé jeho reakce na nedávný konflikt v pásmu Gazy mě poněkud zklamaly. Například na půdě Evropského parlamentu nedávno prohlásil, že „je docela normální, že ve válce bývá porušováno humanitární právo“ (citace podle Agence Europe, 20. ledna 2009). Porušování humanitárního práva je sice smutná realita válečných konfliktů, ale nemělo by být tímto způsobem vysokými státními představiteli bagatelizováno.“

Marek Čejka, odborník na Blízký východ, v rozhovoru pro PREDSEDNICTVI.CZ, 8. února 2009. [Celý rozhovor](#)

„Koordinovaný postup v otázce vězňů z Guantánama by asi byl dost problematický – zde spíše půjde o možnosti jednotlivých zemí EU, které mají určitou zkušenost i s regionem (koloniální minulost) z něhož vězni přicházejí. To, co je asi klíčové, je vyjasnění postavení těchto vězňů z hlediska mezinárodního práva a možnosti soudního řízení. Nevím, jestli to může předsednická země nějakým způsobem výrazněji koordinovat. Problémem současné české vlády je to, že se stavěla naprosto nekriticky k administrativě G. W. Bushe a nikdy ani jemným diplomatickým jazykem nenaznačila své výhrady k problematice věznění či mučení.“

Vladimíra Dvořáková, Vysoká škola ekonomická, v rozhovoru pro PREDSEDNICTVI.CZ, 14. února 2009. [Celý rozhovor](#)

„Málo se v komentářích k letošní krizi zdůrazňuje, že dodávky ruského plynu přes Ukrajinu do Evropy 7. ledna nepřerušil ani Naftogaz Ukrajiny ani Gazprom ani RosUkrEnergo ani žádná vyšší moc. Příkaz k pozastavení dodávek dal předchozího večera osobně premiér Vladimir Putin. To bylo čistě politické rozhodnutí, které s ekonomickými kategoriemi, jako cena plynu, tarify nebo splatnost pohledávek, nemělo nic společného. Z povahy věci je zřejmé, že důsledky tohoto rozhodnutí měly pocítit především evropské státy, které původně nebyly stranou sporu. Staly se

ale nechtěně jeho rukojmím. Naplno se tak ukázalo, nakolik je právní kultura a právní povědomí v některých zemích bývalého Sovětského svazu, a to i mezi elitami.“

Jan Šír, Fakulta sociálních věd UK, v rozhovoru pro PREDSEDNICTVI.CZ, 15. února 2009.
Celý rozhovor

Tipy na publikace

Centre for European Policy Studies

Ve své studii „The Rise of China: Policies of the EU, Russia and the US“ se trojice autorů zabývá přístupem jednotlivých mocností k Číně. Co se týká EU, D. Gros zdůrazňuje, že kromě obchodu a brzy i životního prostředí, neexistuje jednotný přístup Unie jako celku. Věnuje se i potenciálním budoucím sporným bodům mezi Čínou a EU a jako nejzávažnější vyhodnocuje změny klimatu.

Centre for European Reform

Studie „New Europe and the Economic Crisis“ Katinky Barysch se zabývá ekonomickou situací v nových členských státech EU. Podle autorky je potřeba, aby vlády těchto zemí neztrácely čas a tváří v tvář blížícím se problémům jako je stárnoucí populace, globální konkurence nebo přísnější ekologické limity a pokračovaly v politice liberalizace a integrace.

European Union Institute for Security Studies

Cílem publikace „European perspectives on the new American foreign policy agenda“ je zhodnotit dopad zvolení Baracka Obamy prezidentem na americkou zahraniční politiku. Důraz je kladen na analýzu vztahu EU – USA ve světle možné spolupráce a společných priorit.

Pozvánky

Panelová diskuze: Evropa bez bariér

Kdy: 24. února 2009, od 9:30 hod

Kde: Institut CERGE-EI, Politických vězňů 7, Praha 1

Pořadatel: Asociace pro mezinárodní otázky ve spolupráci s Britskou obchodní komorou

Hosté: Martin Tlapa - náměstek ministra průmyslu a obchodu, Marek Mora - náměstek místopředsedy vlády pro evropské záležitosti, Monika Pajerová - Občanské sdružení ANO pro Evropu, Benjamin Kuras - spisovatel, publicista

Registrace: registrace@amo.cz

Konference: Ratifikace Lisabonské smlouvy - aktuální otazníky

Kdy: 26. února, 2009, 15:30 - 19:30 hod

Kde: Měšťanská beseda, Jungmannova 17, Praha 1

Pořadatel: CEVRO Institut, Úřad vlády - Odbor informování o evropských záležitostech

Hosté (např.): Jan Kysela - Kancelář Senátu Parlamentu ČR, Právnická fakulta UK; Miroslav Novák, rektor vysoké školy CEVRO Institut; Markéta Pitrová - Fakulta sociálních studií MU

Více

Přednáška: Dokáží se země EU spojit v boji proti finanční krizi?

Kdy: 26. února 2009, od 17:00 hod

Kde: Eurocentrum Praha, Evropský dům, Jungmannova 24, Praha 1

Pořadatel: Eurocentrum Praha

Hosté: Eva Klvačová - prorektorka pro vědu a výzkum na NEWTON College, a.s.

Registrace

Přednáška: První dva měsíce českého předsednictví – pohled z Bruselu

Kdy: 2. března 2009, od 16:00 hodin

Kde: Ústav mezinárodních vztahů, Nerudova 3, Praha 1

Pořadatel: Institut pro evropskou politiku EUROPEUM a Ústav mezinárodních vztahů

Hosté: Piotr Kaczyński - Centrum pro studium evropské politiky v Bruselu (CEPS)

Více

Očekávané události**Projev Václava Klause v Evropském parlamentu.**

Prezident V. Klaus vystoupí v rámci českého předsednictví na slavnostním plenárním zasedání EP ve čtvrtek 19. února v Bruselu. Ačkoliv prezident avizoval, že neplánuje žádná dramatická vystoupení, je pravděpodobné, že vyjádřením svých názorů na evropskou politiku vyvolá kritické reakce některých politiků. Věřme, že se však nebude opakovat diplomatická roztržka jako při přijetí delegace EP na Hradě v prosinci 2008.

Hlasovat o sankcích vůči zaměstnavatelům nelegálních přistěhovalců

Evropský parlament bude 19. února hlasovat o návrhu směrnice, která zavádí sankce vůči zaměstnavatelům nelegálních imigrantů a zabezpečuje nezákonným přistěhovalcům legální platové podmínky. Směrnice má podporu mezi poslanci a naplňuje i zájmy českého předsednictví ve smyslu boje proti nelegální migraci. Více

Posilování konkurenceschopnosti EU – potenciál migrantů na trhu práce

V dnech 26. - 27. února proběhne v Praze konference na téma „Posilování konkurenceschopnosti EU – potenciál migrantů na trhu práce“. V souladu s klíčovými tématy předsednictví lze očekávat jednání o mobilitě pracovních sil, otevřenosti pracovních trhů a jejich působení v době krize. Více

Jednání o „Post-haagském“ programu

Ve dnech 26.-27. února se v Bruselu uskuteční setkání ministrů spravedlnosti a vnitra členských zemí EU. Jedním z projednávaných témat bude také nástupce Haagského programu, který vymezoval priority vnitřní bezpečnosti EU na období 2005-2009. Nový dokument by měl reflektovat vývoj v oblasti justice a vnitřních věcí a odrážet situaci v EU po jejím rozšíření na 27 členských států. Dokument bude nést označení Stockholmský program a bude se stejně jako jeho předchůdce zabývat mj. mobilitou, bezpečností a právem Unie.

Evropské volby 2009

ODS představila své kandidáty

Vít Dostál, Michal Vít

Nejsilnější parlamentní strana (ODS) představila 10. února ústy předsedy Mirka Topolánka první desítku kandidátů pro volby do Evropského parlamentu. Výkonná rada ODS se den před tím usnesla, že bude ve své kampani upozorňovat na chyby svého největšího rivala, ČSSD. Toto usnesení komentoval lídr kandidátky Jan Zahradil tím, že ODS se chce vyvarovat chyb z podzimních voleb, kdy přehlížela negativní kampaň vedenou proti ní právě ze strany ČSSD.

V první desítce najdeme několik současných europoslanců, kteří se rozhodli obhajovat své mandáty. Jedničkou je Jan Zahradil, který svůj záměr vést kandidátku ODS avizoval již dříve. Na druhé pozici je nová tvář české evropské politiky – Evžen Tošenovský, bývalý hejtman Moravskoslezského kraje. Na třetí místo se prosadil europoslanec Ivo Strejček. Novými tvářemi jsou Eduard Kožušník (vedoucí projektu eStat.cz) a Andrea Češková, zastupitelka z Prahy 5. Svůj mandát v červnových volbách nebude obhajovat Petr Duchoň a Nina Škottová.

Podobu své ostré kampaně odhalila ODS v pátek 13. února. Stěžejním komunikačním kanálem je stránka cssdprotivam.cz, kde komentuje kroky sociálních demokratů. Hlavní osobou kampaně je prozatím Zahradil, který se na spuštěných stránkách hned ostře vyjádřil na adresu Jiřího Havla, lídra kandidátky ČSSD. K tomu se přidal premiér Mirek Topolánek, který označil kandidátku ČSSD za slabou. Sociální demokraté komentovali kampaň s ironickým povděkem, neboť jim prý přináší pozornost. Představitelé ODS zároveň dodávají, že chtějí ve volbách do EP zvítězit, což znamená zisk kolem 7 mandátů.

ČSSD již dříve deklarovala (viz NL 3/09), že se chce v kampani zaměřit na údajnou neschopnost vlády řešit hospodářskou krizi. Spuštěním zmíněného portálu de facto začíná předvolební kampaň a lze předpokládat, že ODS a ČSSD budou dominantně udávat její tón, což pravděpodobně znevýhodní malé, s evropskými tématy vystupující subjekty.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátor projektu: Karel Ulík Tajemnice: Lenka Ryjáčková Mini-analýzy: Ivan Kováč, Katarína Lokšová, Karel Ulík, Michal Vít
Komentované zprávy: Sylvie Milerová Rozhovory: Ivana Jemelková Tipy na publikace: Sylvie Milerová Pozvánky: Lenka Ryjáčková
Očekávané události: Jan Potucký, Lenka Ryjáčková Evropské volby 2009: Vít Dostál, Michal Vít Korektury: Lenka Ryjáčková
(koordinátor), Jan Potucký Odborná editace: Ivana Jemelková, Karel Ulík Grafický návrh: Side2 Šablona: Petr Netuka Sazba: Josef
Vomáčka Kontakt na redakci: newsletter.ep@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

---

© Asociace pro mezinárodní otázky 2009
